



Onderwerp

Bermbeheer langs provinciale wegen

Kern mededeling:

In PS van 24 juni jl. is een door de Partij voor de Dieren ingediende motie besproken, waarin werd opgeroepen tot het zo snel mogelijk overgaan op ecologisch- en diervriendelijk maaibeheer op provinciale gronden. Bij de bespreking van de motie werd geconstateerd dat er naast de primaire borging van de verkeersveiligheid in de bermen, al op diverse wijze rekening wordt gehouden met natuurwaarden in de bermen. De motie is uiteindelijk ingetrokken, waarbij gedeputeerde J. de Reus de toezegging deed om in de Statencommissie van RND op 23 september a.s. een notitie te agenderen over het huidige provinciale bermbeheer, tevens te bekijken of er nog aanvullende maatregelen op andere provinciale gronden mogelijk zijn. De bijgevoegde notitie geeft antwoord op deze toezegging.

Mededeling:

Kennis te nemen van de bijgevoegde notitie, waarin wordt beschreven:

- het huidige bermbeheer
- het beheer van andere provinciale gronden
- wettelijke bescherming diersoorten
- voorkomen reekalfjes in de provinciale wegbermen
- lopende initiatieven bermbeheer.

De notitie zal ter bespreking worden aangeboden in de commissie RND op 23 september a.s..

Registratienummer

2665866

Datum

15 september 2020

Afdeling/Bureau

INFRA

Openbaarheid

Openbaar

Portefeuillehouder

Reus, J. de

Ter kennisname aan PS en burgerleden

Te bespreken in commissie RND 23 september 2020

Bijlagen:

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
Notitie bermbeheer langs provinciale wegen	2660584	Ja

Ter inzage in de leeskamer

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)

## Notitie bermbeheer langs provinciale wegen provincie Flevoland

### Aanleiding

In PS van 24 juni jl. is door de Partij voor de Dieren een motie besproken, waarin werd opgeroepen tot het zo snel mogelijk overgaan op ecologisch- en diervriendelijk maaibeheer op provinciale gronden.

Dit mede naar aanleiding van een brief van de stichting Dieren noodhulp Flevoland, waarin was geconstateerd dat er maaiperioden van de berm en overkomen met de periode waarin de reekalfjes opgroeien, wat de kans vergroot dat er reekalfjes verwond of gedood worden door de maaimachine. Dit werd onderbouwd door een praktijkgeval bij de gemeente Lelystad, waar ook nog een beverburcht door maai-werkzaamheden is beschadigd.

In de motie wordt gesteld dat het ecologische beheer, waartoe opgeroepen wordt ook past in de doelstelling van de provincie om de biodiversiteit te verhogen. Bij de bespreking van de motie werd geconstateerd dat er naast de primaire borging van de verkeersveiligheid in de berm, al op diverse wijze rekening wordt gehouden met natuurwaarden in de berm. De motie is uiteindelijk ingetrokken, waarbij gedeputeerde J. de Reus de toezegging deed om in de Statencommissie van RND op 23 september a.s. een notitie te agenderen over het huidige provinciale bermbeheer, tevens te bekijken of er nog aanvullende maatregelen op andere provinciale gronden mogelijk zijn. De voorliggende notitie geeft antwoord op deze toezegging.

In deze notitie wordt beschreven:

- het huidige bermbeheer
- het beheer van andere provinciale gronden
- wettelijke bescherming diersoorten
- voorkomen reekalfjes in de provinciale wegbermen
- lopende initiatieven bermbeheer

### 1. het huidige bermbeheer

De provincie beheert langs haar wegen circa 1.200 ha groen. Dit groen bestaat uit circa 100 ha bosbeplantingen en circa 1.100 ha wegbermen. De kosten voor het bermbeheer in 2020 bedragen € 1,25 miljoen euro. De wegbermen liggen direct naast de provinciale weg en hebben primair een verkeersfunctie. Het beheer in de directe omgeving van de weg is het meest op deze verkeersfunctie gericht. Circa 1/3 van de oppervlakte wordt intensief onderhouden om bebording en zichthoeken goed zichtbaar te houden. Circa 50% van de berm kent een beheer dat gericht is op een natuurlijke ontwikkeling van de vegetatie of specifieke doelgroepen zoals insecten (w.o. bijen). 15% van de berm wordt verpacht met een intensiever agrarisch beheer.

Binnen het bermbeheer komen de volgende beheervarianten voor:

***Verkeertechisch maaibeheer - 33 % van de oppervlakte - € 490.000,-***

Omvat het beheer van de zichthoeken en de bebordingstroken direct langs de weg. Deze locaties worden meerdere keren per jaar gemaaid. De vegetatie mag maximaal 70 cm hoog zijn. Doordat voor het maaien direct langs de weg de duurste verkeersmaatregelen nodig zijn, is dit ook het duurste beheer in kosten.

***Natuurlijker bermbeheer - 16 % van de oppervlakte - € 140.000,-***

Dit maaibeheer betreft een beheer waarbij de doorgaans rijke kleigronden twee keer per jaar worden gemaaid en afgevoerd. Doel is een gevarieerdere bermvegetatie te verkrijgen. De maaifrequentie en periode is gebaseerd op een vegetatieadvies: In Flevoland hebben de meeste wegbermen een voedselrijke bodem; daardoor groeit de vegetatie hard. Eén keer maaien zou leiden tot ruige, soortenarme vegetaties. Daarom is het meestal nodig om twee keer te maaien, met afvoer van het maaisel.

Het beste resultaat voor de vegetatie krijgt men door de eerste maaibeurt eind mei (begin juni) uit te voeren en de tweede in september/oktober.

**Ecologisch bermbeheer - 24 % van de oppervlakte - € 140.000,- (1)**

Het ecologisch bermbeheer met een gefaseerd maaibeheer is een aanvulling hierop. Na een besluit door GS wordt sinds begin dit jaar dit beheer uitgevoerd op een aantal wegen die in verbinding staan met plekken met veel insecten zoals in de stedelijke omgeving en in natuurgebieden. Deze bermen worden ook twee keer per jaar gemaaid en het maaisel afgevoerd, maar er blijft per maaibeurt circa 15% van de vegetatie staan om meer mogelijkheden te bieden voor bijen en andere insecten. De 1<sup>e</sup> maaibeurt vindt plaats na 15 juni de tweede na 15 september.

- 1) Op basis van de genoemde informatie lijkt het alsof dit beheer goedkoper is als het standaard maaibeheer. Dit is niet het geval maar het beeld wordt vertekend, doordat dit beheer momenteel op de grootste bermen wordt toegepast en het standaard maaibeheer nu meer op duurdere smallere bermen wordt toegepast.

**Verpachte wegbermen - 15% van de oppervlakte - € 30.000,- inkomsten**

Grotere bermen die bijvoorbeeld door een wegsloot gescheiden zijn van de hoofdrijbaan worden *verpacht*. Hierbij mag de pachter zelf bepalen hoeveel keer het gras gemaaid wordt. Doorgaans kennen deze stukken een agrarischer gebruikskarakter. De provincie betaalt hier niet voor het maaien, maar ontvangt een vergoeding van de gebruiker. De natuurwaarde is door het intensievere maaibeheer doorgaans laag.

**Bermen met een niet op ontwikkeling van de vegetatie gericht beheer - 12% van de oppervlakte - € 80.000,-**

Een aantal locaties die moeilijk te maaien zijn bijv. taluds (spoorvorming), nabij vangrails of onder bomen (met weinig ondergroei) worden geklepeld, hierbij wordt het gras verkleind en blijft achter in de vegetatie. De ontwikkelingsmogelijkheden in deze bermen zijn beperkt.

**Kavelsloten 610 km € 285.000,-**

Bermen langs provinciale wegen grenzen doorgaans aan agrarische kavels middels een kavelstoot. Deze kavelsloten zijn van groot belang voor de af en aanvoer van water. Conform de Keur van het Waterschap zijn hiervoor vastgestelde tijdstippen voor het maaien waaronder 15 juni en 1 juli. Deze sloten worden ook geklepeld.

**Overige werkzaamheden € 148.000,-**

Dit betreffen maatregelen zoals vuil ruimen, graskanten steken en diverse incidentele maatregelen.

Een natuurlijker ontwikkeling van de vegetatie kent ook zijn grenzen in de wegberm. Indien de vegetatie hoog wordt of bijvoorbeeld heel kruidenrijk kan dit grotere diersoorten aantrekken, zoals bijvoorbeeld het ree. Hierdoor kan de verkeersveiligheid in gevaar komen, doordat automobilisten kunnen schrikken van het oversteken van wild of het wild aanrijden. Vandaar dat in het ecologische maaibeheer het accent op de ontwikkeling van de bijen en insecten ligt.

De provincie werkt ook actief aan diervriendelijke maatregelen door verbindingen onder de weg door te leggen. Hiermee wordt voorkomen dat dieren worden aangereden. Recent zijn er een amfibieëntunnels aangelegd in de Leemringweg en zijn er diverse faunatunnels aangelegd voor kleine zoogdieren. Ook worden duikers voorzien van loopplanken, waardoor bijvoorbeeld een soort als de otter, wegen niet hoeft over te steken, maar veilig onder de weg door kan lopen. Hierbij worden ze geleid door rasters.

## **2. het beheer van andere provinciale gronden**

Naast de bermen beheert de provincie ook de kleine bosjes langs provinciale wegen en ongeveer 320 kilometer oevers langs de grotere vaarten. Deze objecten kennen doorgaans een lagere onderhoudsfrequentie als het bermbeheer. In de bosjes langs de wegen worden alleen om de 5-10 jaar dunningswerkzaamheden uitgevoerd om de ontwikkeling van de beplanting te begeleiden. Deze werkzaamheden worden buiten het broedseizoen en na een flora en faunacheck uitgevoerd. Het

beheer van de oevers van de vaarten is ook veel extensiever als langs de weg omdat de oevers geen directie functie heeft voor de scheepvaart. Alleen de passantensteigers, oevers in stedelijk gebied en de zichthoeken worden met een hogere frequentie onderhouden. De maaiwerkzaamheden van de oevers vinden buiten het broedseizoen plaats na een flora en fauna check, daarnaast is een doorlopende monitoring van bevers en otters om inzicht te krijgen in hun verblijfplaatsen (o.a. beverburchten) langs de vaarten om hiermee rekening te houden in het beheer.

### **3. Wettelijke bescherming diersoorten**

De wettelijke bescherming van de flora en fauna is vastgelegd in de Wet Natuurbescherming. De Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming, ziet toe op de duurzame instandhouding van dier- en plantensoorten in Nederland. Naast een algemene zorgplicht kent deze wet een aantal verbodsbepalingen, waarvoor onder voorwaarden een ontheffing mogelijk is. Voor jaarlijks terugkerende werkzaamheden kan er met behulp van een gedragscode worden gewerkt. Een gedragscode beschrijft de maatregelen per beheertype die moeten worden genomen om schade te voorkomen of beperken aan beschermde dieren en planten bij het uitvoeren van de activiteiten. Van deze maatregelen is bewezen dat ze werken. Door de voorwaarden en de maatregelen in een gedragscode (werkprotocol) vast te leggen hoeft er niet iedere keer een ontheffing aangevraagd te worden. De provincie werkt doorgaans met een gedragscode die specifiek gericht is op de voorkomende werkzaamheden bij provinciale infrastructuur.

De provincie levert aan de aannemer informatie over beschermde planten en diersoorten op basis van recente inventarisaties/meldingen. Hiervoor laat de provincie o.a. iedere 5 jaar de bermen onderzoeken op de aanwezigheid van beschermde flora. Vervolgens schouwt de aannemer voor het maaien de berm. Eventuele aanwezige nesten of bloeiende beschermde planten worden gemarkeerd, zodat ze zichtbaar zijn voor de maaiers. De provincie ziet ook toe op de uitvoering van de werkzaamheden.

### **4. Voorkomen reekalfjes in de provinciale wegbermen**

De provincie heeft navraag gedaan bij de stichting Dieren noodhulp Flevoland over het aantal incidenten met jonge reekalfjes langs provinciale wegen. Uit de reactie van deze stichting bleek dat er dit jaar drie meldingen zijn gedaan, maar dat dit geen meldingen betrof langs provinciale wegen, maar gemeentelijke locaties. De Faunabeheereenheid Flevoland stelt in een reactie op de vraag of er bij hun meldingen beschikbaar zijn hieromtrent dat in het faunaregistratiesysteem in 2019 en 2020 geen meldingen zijn gemaakt. Zij geven aan dat reekalfjes in principe niet door de reegeit worden weggeleid in de wegberm, maar in landbouwpercelen met hoog gras of in bossen, daar waar het veilig is en de reegeit kan foerageren. Dit zou een verklaring kunnen zijn dat er geen meldingen zijn langs de doorgaans drukker provinciale wegen. Ook bij de eigen beheerdienst zijn geen meldingen bekend. Langs de Vogelweg worden op de kruispunten achter de bosschages, op ruimere afstand van de weg soms reeën gespot, reden voor de provincie om deze overhoeken later in het seizoen te maaien.

### **5. Lopende initiatieven bermbeheer**

Initiatieven met betrekking tot het bermbeheer die momenteel in onderzoek zijn en waar op termijn mogelijk aansluiting mee kan worden gezocht:

#### *5.1 Het initiatief voor een gebiedsplan biodiversiteit bij Lelystad Airport*

Het gebied in en om Lelystad Airport (LA) en Lelystad Airport Businesspark (LAB) wordt duurzaam ontwikkeld, er lopen al projecten op het gebied van energie, water en mobiliteit. Om duurzaamheid integraal te benaderen, is er ook nog aandacht nodig voor biodiversiteit en klimaatbestendigheid van het gebied. Daarom is er een projectgroep gestart met de volgende partners: gemeente Lelystad, LA, LAB, stichting de Lelystadse Boer, provincie Flevoland, Flevolandschap, Waterschap Zuiderzeeland en het Flevolands Agrarisch Collectief (FAC). Ook Landschapsbeheer Flevoland (LBF) en de WUR doen mee. LBF heeft zelf geen grondpositie, maar krijgt in het Actieplan biodiversiteit van de provincie een hoofdrol om de groen blauwe dooradering door Flevoland via (vaar)wegen van de grond te krijgen. De WUR is bezig met een ecologische infrastructuur op de proeftuin agro-ecologie en met de Boerderij van de Toekomst en is daarom geïnteresseerd in verdere samenwerking en aansluiting bij het gebied. De samenwerking beslaat een gebied van ruim 10.000

ha. Eerder dit jaar is al gestart met het inzaaien van inheemse bloemenmengsels op Lelystad Airport Businesspark door de Lelystadse Boer. Op dit moment (aug. 2020) helpt een ecologisch bureau om te onderzoeken hoe de natuurwaarden in het gebied versterkt kunnen worden, welke maatregelen hiervoor mogelijk zijn en hoe om te gaan met de beperkingen in het gebied. Het bermbeheer zal een belangrijke rol spelen in het creëren van verbindingzones tussen brongebieden. In een volgend stadium willen we een Europese subsidie aanvragen om de maatregelen te realiseren en de effecten te monitoren.

In samenwerking met de projectgroep kan worden bekeken op welke wijze de provinciale bermen bij dit plan betrokken kunnen worden.

### *5.2 Onderzoek naar slootkantenbeheer voor biodiversiteit*

Het Flevolands Agrarisch Collectief, BDEKO, Bee Foundation en Landschapsbeheer Flevoland zijn gestart met het project: Beter Slootkantenbeheer, bloemrijke slootkanten en hergebruik van maaisel in Flevoland. Provincie en het Waterschap faciliteren dit onderzoek. Het project richt zich primair op boeren die gemotiveerd zijn om bloemrijke slootkanten te realiseren door slootkanten te maaien en af te voeren. En gezamenlijkheid (of in kleine groepen) willen uitzoeken hoe het slootkantenmaaisel lokaal verwerkt kan worden. Deze groep kan daarmee andere boeren inspireren. Goed voorbeeld doet goed volgen. Momenteel worden deze slootkanten geklepeld, maar als er een afzetmarkt is voor het maaisel en een oplossing kan worden gevonden voor de verplichte schouwdata die de ontwikkelingsmogelijkheden van de oevers beperkt, biedt dit onderzoek mogelijk ook uitkomsten die bruikbaar zijn voor een natuurlijker beheer voor het provinciale beheer van wegsloten.

### *5.3 Onderzoek naar verbetering bermbeheer*

Als onderdeel van het actieplan biodiversiteit is aan Landschapsbeheer Flevoland gevraagd om samen met de gemeenten, RWS en provincie onderzoek te gaan doen naar de haalbaarheid van ecologisch bermbeheer bij alle beheerders in Flevoland. Een onderzoek naar welke optimalisatie en uniformiteit is er te bereiken samen met alle wegbeheerders. Dit onderzoek levert mogelijk aanbevelingen op voor het verbeteren van het provinciale bermbeheer.